

## Výstavba dotazníka

Najefektívnejším nástrojom na meranie klímy sa javí dotazník využívajúci škály. Na meranie klímy učiteľských zborov bol v polovici deväťdesiatych rokov u nás prevzatý zo zahraničia, preložený a tiež využívaný takto konštruovaný dotazník, pomenovaný OCDQ-RS (Organizational Climate Description Questionnaire - Rutgers Secondary), ktorý vytvorili autori Kottkamp, Mulhern a Hoy (1987).

Dotazník je určený na zisťovanie sociálnej klímy učiteľského zboru. Nástroj bol podrobený štandardizácii v učiteľských zboroch základných a stredných škôl a je určený pre sledovanie klímy učiteľských zborov týchto dvoch školských stupňov.

Dotazník (40 položiek) je rozdelený na päť výsledných čiastkových dimenzií:

1. podpora zboru vedením školy (P) – vedenie školy poskytuje konštruktívnu kritiku zameranú na blaho školy a učiteľov, zadáva zmysluplné úlohy; motivuje učiteľov, samo ide svojím prístupom a vlastnou prácou príkladom. Akceptované sú tak požiadavky fungovania školy, ako aj sociálne potreby učiteľov;
2. pevnosť vedenia školy (D) – vedenie školy má kontrolu nad prácou učiteľov, formuluje jasné požiadavky, používa prísne kritériá hodnotenia; riadenie školy drží pevne v rukách, plánuje reálne vízie a má prehľad o dianí v škole; práce školy je smerovaná k spoločnému cieľu;
3. angažovanosť učiteľov (A) – učitelia sú iniciatívni, hrdí na svoju školu, rešpektujú svojich kolegov a aktívne s nimi spolupracujú; učitelia sú ochotní naplňať spoločnú víziu školy; úsilie učiteľov smeruje k podpore a úspechu žiakov, preferované sú priateľské väzby k deťom a vytváranie atmosféry dôvery;
4. frustrácia učiteľov (F) – učitelia cítia nadbytok rutinných povinností mimo vlastnej výučby a veľké množstvo zatŕžujúcej administratívy, o ktorej potrebnosti a rozsahu nie sú presvedčení; menej priaznivo sú vnímané vzťahy medzi kolegami; riadenie školy je vnímané so znakmi byrokratizmu a manažérizmu;
5. priateľské vzťahy v zbore (V) – učitelia vnímajú zbor ako súdržný, vzťahy medzi kolegami hodnotia ako pevné a priateľské, prípadné konflikty vedú riešiť vecne a s nadhľadom; učitelia sa osobne dobre poznajú, dôverujú si, pozitívne hodnotia ochotu navzájom si pomáhať; bežné sú priateľské kontakty aj mimo pracoviska; v zbore panuje vzájomná dôvera a rešpekt ku kolegom.

Otvorenosť školy je možné vypočítať podľa vzorca  $IO = (P + A) - (D - F)$ .

## Cieľová skupina

Dotazník vyplňajú všetci učitelia zboru, prípadne aj ďalší pedagogickí pracovníci školy; nevyplňa ho vrcholnej vedenie školy (t. j. riaditeľ, zástupcovia riaditeľa).

## Zber údajov

Dotazníkový prieskum sa uskutočnil v dňoch 12. – 19. 6. 2015.

## Distribúcia dotazníkov

Dotazníky boli pedagógom odovzdané osobne. Po vyplnení boli dotazníky odovzdané Mgr. Z. Herbrychovej. Dotazník vyplňal každý respondent samostatne a úplne. Je proti zmyslu šetrenia, a teda neprípustné, aby bol dotazník vyplňovaný kolektívne, po vzájomnej dohode, alebo v zastúpení.

## Účasť

Dotazníkového prieskumu sa zúčastnilo 15 pedagógov, čo predstavuje 88,2%, pričom minimálna prípustná návratnosť platných dotazníkov celého zboru je 85%. Dôvernosť, prípadná anonymita a ochrana osobných údajov zostala zachovaná.

## Vyhodnotenie dotazníka

Dôvernosť, anonymita a ochrana osobných údajov zostala zachovaná – s dotazníkmi následne pracovala len jedna osoba (Mgr. Zuzana Herbrychová). Po sumarizovaní boli dotazníky uložené v archíve školy.

Po vyplnení dotazníka požadovaným podielom učiteľov zboru, po kvantifikácii získaných dát a po ich spracovaní boli generované hodnoty piatich čiastkových dimenzií klímy zboru (dimenzie P, D, A, F, V sú vyššie popísané). Štatistické procedúry a ich výsledky prezentuje podrobne príloha *Klíma učiteľského zboru* (Praha, 2002). Celkové výsledky nedisponujú úhrnným číselným indexom, ktorý by súhrnne, avšak tiež značne simplifikovane, charakterizoval celkovú klímu zboru. Charakteristiky sociálnych parametrov učiteľského (pedagogického) zboru je preto žiaduce hodnotiť v kontexte všetkých piatich dimenzií ako celku a v pomere k stanoveným referenčným normám (stredná hodnotu určovanej vzorky škôl) hodnôt aritmetického priemeru, smerodajných odchýlok a percentilového umiestnenie priemeru školy.

## Interpretácia

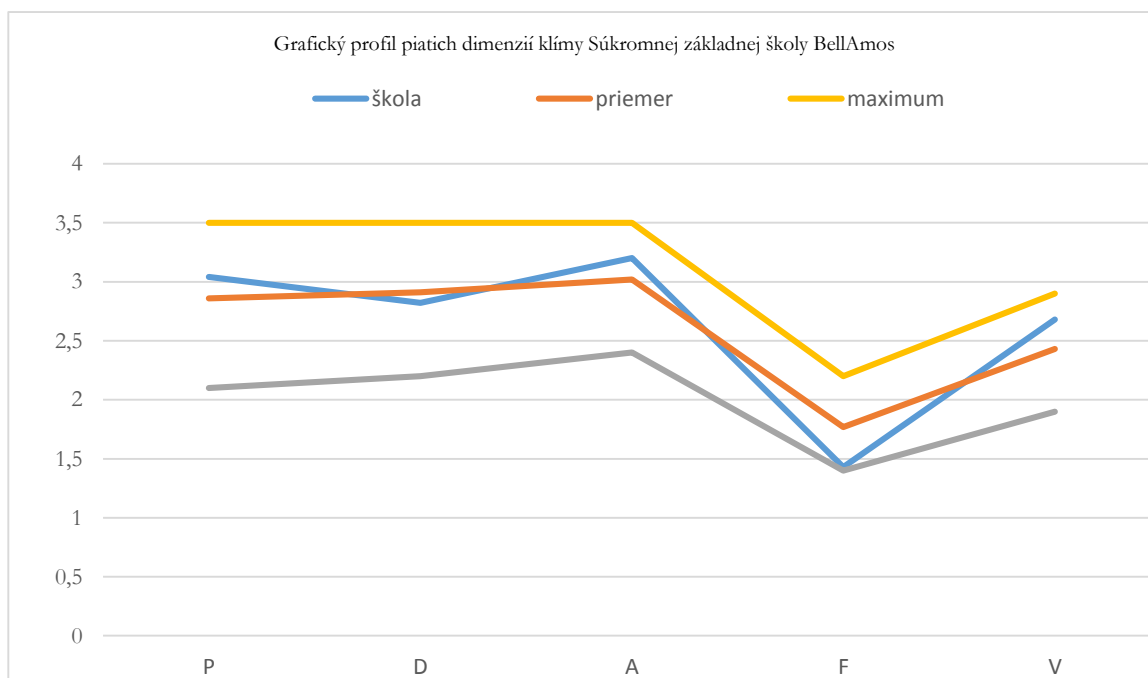
Hodnotenie dimenzií A, P, V a IO je tým priaznivejšie, čím je aritmetický priemer školy vyšší. Naopak, pri dimenziách D a F je dobré, keď je priemer školy čo najnižší.

dimenzia	P	D	A	F	V
výsledok našej školy	3,04	2,82	3,20	1,43	2,68
index otvorenosti školy	2,63				
aritmetický priemer škôl	2,86	2,91	3,02	1,77	2,43
pásma bežných hodnôt	2,1 – 3,5	2,2 – 3,5	2,4 – 3,5	1,4 – 2,2	1,9 – 2,9

Na základe výsledkov môžeme tvrdiť, že v učiteľskom zbore Súkromnej základnej školy vládne priaznivá klíma. Dôkazom sú nadpriemerné hodnoty v dimenzii P, A, resp. V, ako aj priaznivo nízke hodnoty v dimenzii D a F.

Veľmi vysoká je vnímaná podpora učiteľov vedením školy (P), len mierne podpriemerná je vykazovaná pevnosť vedenia školy (D), pričom konštelácia hodnôt ďalších dimenzií (vysoká angažovanosť a súčasne nízka frustrovanosť učiteľov) nenaznačuje akúkoľvek rizikovosť vo vykazovanej nižšej pevnosti vedenia školy (D). Riadenie školy je zrejme založené na princípe participácie, delegovania právomocí, dôvere a na aktivite a slobode zboru.

Vysokú súdržnosť zboru, súlad učiteľov s cieľmi a identifikáciu so spoločnou víziou školy dokladuje tiež nízky rozptyl výpovedí členov učiteľského zboru (pozri prílohu).



## Podpora zboru vedením školy

		zriedka	občas	často	veľmi často	AP
3.	Riaditeľka je príkladom ostatným. Usilovne a tvrdo pracuje.		1	6	7	3,20
4.	Riaditeľka vie oceniť, pochváliť svojich podriadených.			10	4	3,07
14.	Riaditeľka dostatočne vysvetlí, zdôvodní, prečo kritizovala prácu niektorého učiteľa.	2	2	6	4	2,67
15.	Riaditeľka je schopná, ak je to potrebné, pomôcť učiteľom aj po pracovnej stránke.		1	7	6	3,13
17.	Riaditeľka používa konštruktívnu kritiku	1	1	12	1	2,87
18.	Riaditeľka hľadá na blaho svojej školy.		1	7	7	3,40
24.	Vedenie školy oceňuje dobrú prácu učiteľov.		3	9	2	2,73
33.	Vedenie školy vie pochopiť osobnú situáciu učiteľov, pomáha im a podporuje ich.	1	1	8	4	2,87
34.	Vedenie školy vie dobre formulovať úlohy, ktoré vyžaduje od učiteľov.		1	11	3	3,13
37.	Vedenie školy pracuje s plným nasadením a v záujme školy.			10	5	3,33
						3,04

## Pevnosť vedenia školy

		zriedka	občas	často	veľmi často	AP
8.	Riaditeľka sleduje a kontroluje všetko, čo učitelia robia.	2	4	8		2,27
11.	Riaditeľka pozorne a starostlivo sleduje všetky aktivity učiteľov.		1	10	3	2,93
19.	Riaditeľka dohliada prísne na to, ako učitelia rešpektujú režim školy a svoje povinnosti.		5	8	1	2,53
25.	Vedenie školy pevne riadi každú poradu.		3	6	6	3,20
29.	Vedenie školy spravdla neunikne nič, čo sa odohráva v škole a medzi učiteľmi.		4	10	1	2,80
31.	Vedenie školy má dobrý prehľad o pracovných aktivitách všetkých učiteľov.		1	10	3	2,93
38.	Vedenie školy si vyžaduje striktné od učiteľov, aby rešpektovali svoje povinnosti a režim		2	10	3	3,07
						2,82

## Angažovanosť učiteľov

		zriedka	občas	často	veľmi často	AP
7.	Učitelia sa správajú k žiakom priateľsky.			4	11	3,73
10.	Učitelia si navzájom pomáhajú, podporujú jeden druhého.		1	9	4	3,00
16.	Učitelia sú ochotní pomáhať žiakom aj mimo svojej vyučovacej povinnosti.			9	5	3,13
20.	Žiakom je na tejto škole daná dôvera k samostatnej práci.			12	2	2,93
21.	Učitelia rešpektujú profesijnú odbornosť svojich kolegov.			8	7	3,47
23.	Učitelia si vážia to, že v tejto škole pracujú.		3	7	4	2,87
27.	Učitelia tu pracujú skutočne radi.		1	11	2	2,87
28.	Všetci učitelia sa k žiakom správajú ústretovo.		1	10	4	3,20
32.	Učitelia dodržiavajú pravidlá správania, ktoré vyžadujú od svojich žiakov.		1	9	4	3,00
39.	Učitelia vítajú a podporujú iniciatívu žiakov.			7	8	3,53
40.	Učitelia uznávajú svojich kolegov ako odborníkov.		1	6	8	3,47
						3,20

## Frustrácia učiteľov

		zriedka	občas	často	veľmi často	AP
1.	Správanie niektorých učiteľov v škole obťažuje iných učiteľov.	11	4			1,27
2.	Učitelia našej školy sa musia zúčastňovať príliš veľkého množstva schôdzí a porád.	13	2			1,13
5.	Mimovýučbové povinnosti v škole narušujú vlastnú učiteľovu prácu (vyučovanie).	7	5	3		1,73
6.	Na poradách prerušujú učitelia vystúpenia svojich kolegov.	11	3			1,13
9.	Administratívne práce učiteľov sú na našej škole zatťažujúce.	7	8			1,53
13.	Povinností mimo vyučovania je na našej škole príliš veľa.	4	9	1	1	1,93
22.	Spôsob výučby niektorých učiteľov v škole komplikuje ostatným učiteľom ich prácu.	10	4			1,20
26.	Niektorí učitelia sa ku svojim kolegom správajú nekorektne.	9	4	2		1,53
						1,43

## Priateľské vzťahy v zbere

		zriedka	občas	často	veľmi často	AP
12.	Učitelia poznajú rodinné zázemie svojich kolegov.		4	10		2,53
30.	Medzi učiteľmi sú v zbere väčšinou aj osobné priateľské vzťahy.			9	5	3,13
35.	Učitelia sa ostatným kolegom zverujú aj so svojimi osobnými problémami.		6	9		2,60
36.	Učitelia vyhľadávajú so svojimi kolegami aj kontakt mimo školy.		8	7		2,47
						2,68

Zdroje:

Gavora, P.: Adaptácia dotazníka organizačnej klímy školy. Dostupné online:

[http://www.academia.edu/5277245/Adapt%C3%A1cia\\_Dotazn%C3%ADka\\_organiza%C3%ADmy\\_%C5%A1koly\\_OCDQ-RS\\_](http://www.academia.edu/5277245/Adapt%C3%A1cia_Dotazn%C3%ADka_organiza%C3%ADmy_%C5%A1koly_OCDQ-RS_) [cit. 8. 8. 2015]

Urbánek, P. – Chvál, M.: Klíma učiteľského sboru. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012. ISBN 978-80-87063-59-0.